

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ : แนวทางสำคัญ

สู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประเทศญี่ปุ่น

CREATING LEARNING ENVIRONMENTS: KEY STRATEGIES FOR DEVELOPING
EDUCATION QUALITY IN JAPANกลมทิพย์ สำราญจักร¹, พรทิพย์ เขียวขำ², พัทธ ลอยเด่น³, มลวิภา เมืองพระฝาง⁴, นิรินทร์พัชร ปฐมพุทธิธรรม⁵Kamonthip Samranchak¹, Porntip Keawkhum², Pat Loiden³, Monwipha Mueangprafang⁴,Nirinphach Patomputtitum⁵

Corresponding Author, E-mail: Monwipham65@nu.ac.th

Received: Aug 25, 2024; Revised: Oct 30, 2024; Accepted: Dec 27, 2024

บทคัดย่อ

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ เป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ได้รับการยอมรับและมีผลเป็นที่ประจักษ์ เนื่องจากการศึกษาที่ดีมีคุณภาพย่อมต้องเกิดจากการเตรียมความพร้อมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ซึ่งควรมุ่งส่งเสริม พัฒนา และสร้างสรรค์บริบทการเรียนรู้และพื้นที่ทางการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยอาศัยสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เท้าทันการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมผู้เรียนในทุกช่วงเวลา ทั้งนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ดังกล่าว ทั้งสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ภายในและภายนอกชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้ส่งผลที่ดีต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านครูผู้สอนที่มีความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ด้านผู้เรียนที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในทุกมิติ รวมทั้งด้านสถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่สำคัญต่อการเรียนรู้อย่างอิสระและตรงจุดมุ่งหมายที่กำหนด การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ดังกล่าว จึงช่วยขัดเกลา เสริมสร้าง และพัฒนาให้คุณภาพการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นได้รับการยอมรับในระดับสากล และคุณภาพผู้เรียนที่ถูกหล่อหลอมขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดการพัฒนาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ เปรียบได้กับแนวทางและกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศญี่ปุ่นให้มีคุณค่าและความหมายที่สำคัญต่อการศึกษา ดังผลเป็นที่ประจักษ์ในปัจจุบัน

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อม, คุณภาพการศึกษา, ประเทศญี่ปุ่น^{1,2,3,4,5} สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร^{1,2,3,4,5} Curriculum And Instruction, Faculty of Education, Naresuan University

Abstract

Creating conducive learning environments is the key strategies for developing education quality that has been accepted and proven effective. Quality education must be thoroughly prepared, particularly through the creation which promotion, development, and innovation of learning contexts and learning spaces that foster holistic learner development. Japan has recognized the importance of creating learning environments both inside and outside classrooms. These have a positive impact educational quality. This includes educators prepare to facilitate learning processes to promote development, learners in conducive environments for continuous learning and adaptation, and educational institutions with environments that support learning in all dimensions. These efforts contribute to refining, strengthening, and enhancing Japan's globally recognized educational quality and nurturing learners into quality citizens. This approach serves as a vital framework and key driver in Japan's pursuit of meaningful educational value and significance, as evident in current practices.

Keywords: Environments, Educational Quality, Japan

บทนำ

หากกล่าวถึงชาวญี่ปุ่นเรามักจะนึกถึงความฉลาด สุภาพ และความใส่ใจในเรื่องของสุขภาพ จนเกิดข้อสงสัยว่าทำไมประเทศนี้จึงมีข้อดีมากมาย เราค้นพบคำตอบว่าสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากระบบการศึกษาของญี่ปุ่นที่เอื้ออำนวยนั่นเอง

ประเทศญี่ปุ่นเริ่มปีการศึกษา ในวันที่ 1 เมษายนซึ่งในขณะที่โรงเรียนและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในโลกจะเริ่มต้นปีการศึกษาประมาณเดือนกันยายนหรือตุลาคม หนึ่งปีการศึกษาจะแบ่งออกเป็น 3 ภาคเรียน คือ ช่วงวันที่ 1 เม.ย. – 20 ก.ค., 1 ก.ย.-26 ธ.ค. และ 7 ม.ค.- 25 มี.ค. ซึ่งมีวันหยุดเป็นเวลา 6 สัปดาห์ในช่วงฤดูร้อน และวันพักอีก 2 สัปดาห์ ตอนช่วงฤดูหนาวกับฤดูใบไม้ผลิ นักเรียนของประเทศญี่ปุ่นไม่ต้องเข้ารับการสอบวัดความรู้ใด ๆ จนกระทั่งเรียนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (อายุ 10 ปี) เป็นเพียงแค่การทดสอบเล็ก ๆ เพราะชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อว่าการเรียน 3 ปีแรกในรั้วโรงเรียน เสริมสร้างผู้เรียนให้มีจิตใจที่ดี มีเมตตา เห็นอกเห็นใจ เคารพผู้อื่น ควบคุมตัวเอง และเน้นเรื่องการมีมารยาทที่ดี เรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาจากภายในมากกว่าการตัดสินกันด้วยความรู้ นักเรียนญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเข้าคลาสเรียนเล็ก ๆ แบบส่วนตัวหลังเลิกเรียน หากเห็นกลุ่มเล็ก ๆ เรียนหลักสูตรนอกเวลาช่วงค่ำก็ถือเป็นเรื่องปกติ โดยมีเวลาเรียนประมาณ 8 ชั่วโมง (ยังไม่รวมกับที่เรียนช่วงวันหยุดและวันหยุดสุดสัปดาห์) จึงไม่แปลกถ้าเด็กนักเรียนประเทศนี้จะไม่ค่อยเข้าชั้นเรียนในชั้นประถมศึกษาหรือชั้นมัธยมศึกษา

นอกเหนือจากการเรียนวิชาทั่วไปแล้ว ยังได้เรียนการเขียน Shodo คือ การประดิษฐ์ตัวอักษรของญี่ปุ่น ที่เป็นการจุ่มแปรงไม้ไผ่ด้วยหมึก และเรียน Haiku ที่เป็นบทกวีในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ช่วยให้นักเรียนเคารพวัฒนธรรม และได้เรียนรู้ประเพณีที่เก่าแก่กว่าศตวรรษของญี่ปุ่น รวมถึงนโยบายการใส่ชุดนักเรียน มีขึ้นด้วยความตั้งใจในการจัดอุปสรรคทางสังคมในหมู่นักเรียนด้วยกัน นอกจากนั้นการใส่ชุดนักเรียนยังทำให้ผู้เรียนมีอารมณ์ร่วมในการตั้งใจเรียน และยังเสริมความเป็นหมู่คณะในหมู่นักเรียนอีกด้วย เกือบทุกโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศญี่ปุ่นจะให้ใส่ชุดนักเรียน ซึ่งโรงเรียนบางแห่งก็มีชุดเครื่องแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น เป็นสไตล์ทหารสำหรับเด็กผู้ชาย และชุดกะลาสีสำหรับเด็กผู้หญิง

โรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะไม่จ้างภารโรง เพราะนักเรียนจะต้องทำความสะอาดกันเอง ทั้งห้องเรียน โรงอาหาร ห้องน้ำ โดยการทำทำความสะอาดจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ จากนั้นก็มอบหมายงานหมุนเวียนกันไปตลอดทั้งปี เพราะระบบการศึกษาของประเทศมีความเชื่อว่าการที่ให้นักเรียนลงมือทำความสะอาด ทำให้ได้ทำงานเป็นทีมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การที่ตัวเองได้พยายามกวาดล้างเช็ดถูทำความสะอาด ยังทำให้เกิดความเคารพทั้งในงานตัวเอง และงานของผู้อื่น

เด็กนักเรียนญี่ปุ่นจะไม่โดดเรียนหรือไม่มาสายเลย และนักเรียนกว่า 91% บอกว่าพวกเขาไม่เคยไม่สนใจ หรือทำเหมินเฉยกับสิ่งที่อาจารย์สอน ช่วงสุดท้ายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนักเรียนจะต้องเข้าสอบครั้งสำคัญเพื่อตัดสินอนาคต โดยนักเรียนสามารถเลือกวิทยาลัยที่ต้องการได้ ซึ่งมีอัตราการแข่งขันที่สูงมาก ๆ และมีเพียง 76% ของผู้สำเร็จการศึกษาในโรงเรียนมัธยมญี่ปุ่นที่เข้าเรียนต่อหลังจบการศึกษา ซึ่งช่วงเวลาของการเตรียมตัวสอบจะต้องมุ่งมั่นตั้งใจมากสำหรับประเทศประเทศญี่ปุ่นการเรียนมหาวิทยาลัยถือเป็นช่วงที่ดีที่สุดในการพักผ่อน หรือเรียกกันว่า “วันหยุดก่อนการทำงาน”

มาตรฐานการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

มีคำกล่าวว่า “เหตุใดคนญี่ปุ่นเป็นคนมีระเบียบวินัยอดทนต่อสู้และเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ แบบน่านับถือในความใจสู้” การที่คนญี่ปุ่นเป็นเช่นคำกล่าวข้างต้นก็เพราะการอบรมบ่มเพาะจากหลายส่วนในสังคมซึ่งการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการสร้างคนที่มีคุณภาพ สำหรับประเทศญี่ปุ่นการศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เด็กญี่ปุ่นทุกคนต้องเข้าเรียนตั้งแต่อายุ 6 ขวบ และต้องผ่านการศึกษาภาคบังคับเป็นเวลา 9 ปี คือ จบมัธยมศึกษาตอนต้น และมากกว่าร้อยละ 97 จะศึกษาต่อจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับการจัดกิจกรรมโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นจะให้เด็กคละวัยคละชั้นมาเล่นด้วยกัน โดยครูทำหน้าที่

เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก ซึ่งญี่ปุ่นเชื่อมั่นว่าช่วงวัยนี้ไม่ใช่วัยวิชาการ วิชาการนั้นเป็นเรื่องของอนาคต เขาต้องการเตรียมคนเพื่อเรียนไม่ใช่เพื่อสอบ ทั้งนี้เป็นเพราะนโยบายพัฒนาประเทศที่ไม่สนับสนุนให้วัฒนธรรมต่างชาติเข้าครอบงำความเป็นญี่ปุ่น เพราะประเทศสามารถพัฒนาสินค้าได้ทันสมัย และมีอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง ก้าวหน้า แม้ในตอนหลังภาวะเศรษฐกิจจะแผ่วลงไปบ้าง แต่เมื่อพิจารณาด้านการศึกษาก็จะเห็นได้ชัดว่าระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น เปรียบเสมือนการวิ่งมาราธอน ปรัชญาการเรียนรู้มุ่งเน้นพัฒนาการตามวัย แกนหลักสูตรของประเทศญี่ปุ่นมุ่งเน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมการศึกษา ภาษา และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การวัดและประเมินผลในเชิงพฤติกรรม ความรู้สึกและพัฒนาการ

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศญี่ปุ่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับจังหวัด และเทศบาล ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนเอกชน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การบริหารจัดการศึกษาระดับจังหวัด มีคณะกรรมการที่มาจากการแต่งตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 2 ระดับ คือ คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด (Prefecture Board of Education) มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจทางบริหารจัดการศึกษาในภาพรวมของจังหวัด ทางด้านวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ทางการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยทุกรูปแบบ รวมทั้งการกีฬาและวัฒนธรรม มีอิสระจากฝ่ายปกครอง สำหรับคณะกรรมการการศึกษาเทศบาล มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจทางบริหารจัดการศึกษาภาคบังคับในภาพรวมของเทศบาล ทางด้านวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคล รวมทั้งการกีฬาและวัฒนธรรมในแต่ละระดับมีผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา เป็นผู้บริหารสำนักงานมาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการแต่ละระดับแล้วแต่กรณี

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

มาตรฐานหลักสูตรระดับชาติ จัดทำขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม การกีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (The Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology : MEXT) ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนทุก ๆ 10 ปี สำหรับมาตรฐานหลักสูตรของชาติที่ใช้ในปัจจุบันเป็นมาตรฐานที่จัดทำเมื่อปี พ.ศ. 2551 โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

- 1) สถานศึกษาสามารถสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมเองได้
- 2) หลักสูตรสถานศึกษาต้องอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานหลักสูตรของชาติ
- 3) การพิจารณาระดับการพัฒนาทางจิตใจและร่างกาย ในระดับประถมศึกษาแบ่งเวลาเรียน 1 คาบ เท่ากับ 45 นาที และในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 คาบ เท่ากับ 50 นาที ในการปรับมาตรฐานหลักสูตรของชาติครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2551 ระดับประถมศึกษา เพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียนประมาณ 10% ในวิชาภาษาญี่ปุ่น สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และพลศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียนประมาณ 10% ในวิชาภาษาญี่ปุ่น สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ พลศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กำหนดจำนวนของหน่วยกิตบังคับสำหรับการศึกษายอย่างน้อย 74 หน่วยกิต

สภาพแวดล้อมทางการเรียนปฐมบทแห่งความสำเร็จ

การเรียนรู้ นั้นเกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวคน กับสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หรือจะเรียกว่าสภาพแวดล้อม โดยมีผู้สอน (ครู) ซึ่งแต่เดิมอาจทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร (ความรู้) ไปสู่ผู้เรียน ซึ่งจะนำสารที่รับไปสร้างสรรค์เป็นความรู้ ส่งต่อไปใช้ หรือไปช่วยในการตัดสินใจในชีวิตประจำวันต่อไป ซึ่งการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้น สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคม นับว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นช่องทางที่จะทำให้เกิดการยอมรับซึ่งข่าวสารที่ถูกส่งมา ไม่ว่าจะเป็นโดยผู้สอนหรือผู้เรียน เพราะในรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนย่อมต้องรับข่าวสารที่ถูกส่งกลับมาจากผู้เรียนอีกทางหนึ่งด้วย เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทั้งรูปแบบของ Bloom และ Gagne

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ สื่อ อุปกรณ์การสอนต่างๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ เป็นต้น สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านกายภาพ จะส่งผลต่อการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แบ่งออกเป็น

1.1 สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ประกอบด้วยห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ แสงสว่าง สี เสียง อุณหภูมิ เหล่านี้เป็นต้น

1.2 สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ แหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น แหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง โรงฝึกงาน ห้องสมุด ศูนย์วัฒนธรรมต่าง ๆ

2. สภาพแวดล้อมทางด้านจิตภาพ ได้แก่สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อ ความรู้สึกจิตใจ เจตคติของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนการสอน แบ่งออกเป็นองค์ประกอบสำคัญใหญ่ ๆ 2 องค์ประกอบคือ

2.1 องค์ประกอบด้านนักเรียน

2.1.1 บุคลิกภาพและพฤติกรรมของนักเรียน จะมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.2 ระดับสติปัญญา ระดับสติปัญญาของนักเรียนมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.3 สถานภาพทางครอบครัว

2.2 องค์ประกอบด้านผู้สอน

2.2.1 บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูผู้สอนบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน

2.2.2 ความรู้และประสบการณ์ มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.3 เทคนิคการสอน

3. สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม ได้แก่สภาพแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านสังคม เช่น

3.1 การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

3.2 การสร้างแรงจูงใจ

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน (ไพฑูรย์ ศรีฟ้า.2555)

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

ด้านกายภาพ

การจะจัดและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างไรนั้นเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่ต่างก็มีสภาพของปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวความคิดและดุลยพินิจของบุคคลภายในโรงเรียนนั้น ๆ ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น แต่ควรอยู่ภายใต้หลักการของ "การร่วมคิด ร่วมทำ" ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารและคุณครูควรยอมรับว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ที่มีความรักความผูกพันและปรารถนาดีต่อโรงเรียนของเขา จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นตัดสินใจร่วมวางแผน จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนภายใต้การแนะนำของผู้บริหารและครูอาจารย์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) คือ สิ่งที่ไม่มีชีวิตอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ได้แก่

ภูมิอากาศ เช่น ความร้อน แสง เสียง อากาศเป็นพิษ น้ำนํ้าเสีย ความแออัดของห้องเรียน เป็นต้นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อคนอย่างมากในปัจจุบันทำให้เกิดโรค และความผิดปกติต่าง ๆ กับร่างกาย และจิตใจ

เจนจิรา จำปี (2557: 25) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดบรรยากาศทางกายภาพ เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งความรู้ที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยเน้นความสะดวกสบาย สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระมีเครื่องมือและแหล่งความรู้ สอดคล้องกับกิจกรรมและความต้องการ สำหรับการจัดบรรยากาศทางกายภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. การจัดสถานที่และบริเวณ ในห้องเรียนที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการกำหนดพื้นที่ในการจัดเก็บอุปกรณ์ เครื่องเล่น ที่เด็กต้องการใช้อย่างเป็นระบบสะดวกในการนำมาใช้ การทำความสะอาดและการจัดเก็บจัดบริเวณการทำกิจกรรมที่สะดวกต่อการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีบริเวณที่ว่างพอที่จะเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระสามารถเตรียมย้ายไปสู่การทำกิจกรรมอื่นได้โดยไม่รบกวนทำกิจกรรมของผู้อื่น มีการขีดบริเวณสำหรับการจัดแสดงหรือเก็บผลงานที่เกิดจากการทำกิจกรรมของเด็ก

2. การจัดสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากเด็กปฐมวัยเรียนรู้จากการกระทำ การมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจและแสดงผลการเรียนรู้ผ่านการแสดงออกและจากผลงาน ดังนั้นจะต้องจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมที่ได้ออกแบบไว้การมีสื่อ วัสดุอย่างหลากหลาย พอเพียง สะดวกในการนำมาใช้ จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้

3. การจัดแหล่งความรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งแหล่งความรู้เหล่านี้ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งที่สอดคล้องกับหน่วยประสบการณ์ที่ผู้เรียนเลือกเรียนและแหล่งความรู้ที่จัดประจำไว้เพื่อตอบสนองความสนใจที่หลากหลาย การจัดแหล่งความรู้ควรคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยและใช้ได้อย่างสะดวก ขณะเดียวกันแหล่งความรู้ก็ต้องน่าสนใจ เป็นเครื่องเร้ากระตุ้น สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากสืบเสาะ ค้นหา และลงมือ

สามารถสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมสามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ ได้แก่ อาคารเรียน สถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งความรู้ที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยเน้นความสะดวกสบาย สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ และสามารถเอื้อต่อผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านวิชาการ

ธเนศ ขำเกิด (2533: 38-40) ได้กล่าวว่าสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ สนุกสนาน เรียนสนุก กรูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิทกังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาโรงเรียน" การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้ทุกคนมีความสุขมีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง

แอนนา บรรเทาพล (2552: 16) ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนด้านวิชาการว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมของผู้เรียน ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนนั้นมียุคประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนที่ละเอียดอ่อนและมีความสำคัญที่เท่าเทียมกันเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้สภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนให้เหมาะสมและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมนั้นคือบรรยากาศที่ยกย่องและส่งเสริมความสำคัญของผู้เรียนมีความรู้สึกมีส่วนร่วม ขจัดช่องว่างระหว่างกันและกัน ให้ความเป็นอิสระ และความสามารถของผู้เรียนมาเป็นประ โยชน์ในการ จัดการเรียนการสอน

วรรณชาติ สิทธิชัย (2554: 20) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตอาจสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางวิชาการด้านความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างอาจารย์กับนิสิตนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ถ้าหากอาจารย์และนิสิตมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะอาจารย์จะเป็นผู้ให้แนวทางและคำปรึกษา ตลอดจนเป็นผู้กระตุ้นสนับสนุนให้นักศึกษาแสดงความสามารถออกมาอย่างเต็มที่ไปสู่การเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้นและก่อให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่น และไว้วางใจกัน

สามารถสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการเป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ เป็นการ จัดที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ สนอง สนุก เรียน สนุก ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับครูมากขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ด้านการบริหารจัดการ

เจนจิรา จำปี (2557: 28) ได้กล่าวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ ว่าเป็นบรรยากาศที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกรักที่จะเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ได้โดยง่าย การเรียนรู้ดังกล่าว ได้แก่ การเรียนรู้ด้านความรู้ และการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การให้ผู้เรียนมีความรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่นมีความสุข สำหรับการ จัดบรรยากาศทางสังคมที่สนับสนุนการเรียนรู้ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีความเท่าเทียมกัน โดยครูต้องกำหนดให้มีสิทธิพลในห้องให้น้อยที่สุด สร้างระบบการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย ให้ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับผู้เรียนด้วยกัน ฝึกการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

2. การสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมใจ โดยจัดกิจกรรมให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เล่น ทำงานและเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ครูคอยปรับปรุงการใช้ภาษามารยาทและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อให้เด็กสามารถทำงานกับกลุ่มเพื่อนได้อย่างดีเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำสิ่งต่าง ๆ ในบรรยากาศร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งแม้จะมีการแข่งขันกันบ้าง แต่ควรเป็นการแข่งขันกันอย่างเป็นมิตร ได้มีโอกาสได้รับผลแห่งการทำงานร่วมกัน การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งด้านความคิด และการกระทำอันส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นต่อไป

3. สร้างบรรยากาศแห่งการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกันทั้งครูกับผู้เรียน ในหมู่ผู้เรียนด้วยกัน และกับบุคคลอื่น ๆ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เริ่มต้นด้วยการสื่อสารที่ดี ซึ่งการสื่อสารระหว่างกันนั้นสามารถทำได้ทั้งการใช้วาจา ภาษาท่าทาง และการปฏิบัติต่อกัน ครูมีหน้าที่ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติต่อกันด้วยดี ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ครูมีหน้าที่ในการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และจะต้องเป็นแบบฉบับของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองกับผู้อื่น

4. สร้างบรรยากาศที่ไม่กดดัน โดยลดกิจกรรมที่ต้องมีการแข่งขัน เพื่อให้เกิดผลแพ้ ชนะหรือการเป็นที่หนึ่งเหนือผู้อื่น ให้ทุกคนมีโอกาสได้แสดงออกเท่าเทียมกันและ ได้รับการยกย่องเหมือนกัน สำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ ควรประเมินผลที่แสดงถึงพัฒนาการแห่งความเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ให้ผู้เรียนได้รู้ผลของการกระทำของตนเอง และมีการพัฒนาตนเองโดยไม่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น

สามารถสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ เป็นบรรยากาศที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกรักที่จะเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ได้โดยง่าย การเรียนรู้ดังกล่าว ได้แก่ การเรียนรู้ด้านความรู้ และการเรียนรู้ทางสังคม การร่วมมือร่วมใจกันในการบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

กลยุทธ์สู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ KASHIWA HIGH SCHOOL

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลายมิติ เช่น คุณภาพครูผู้สอน กระบวนการจัดการศึกษา สื่อและเทคโนโลยี และสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งนั่นคือ “การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเชิงรูปธรรมที่จะเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องและตอบสนองต่อสภาพบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้เกิดบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมและช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากการศึกษาดูงาน KASHIWA HIGH SCHOOL กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของ KASHIWA HIGH SCHOOL มีลักษณะที่เด่นชัดใน 2 ด้าน คือ 1.การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในชั้นเรียน และ 2.การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้นอกชั้นเรียน

ในด้านของการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น ลักษณะสำคัญที่ทำให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมเหมาะสมคือ มีลักษณะห้องเรียนที่มีพื้นที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างคล่องตัว จำนวนผู้เรียนสอดคล้องกับระยะห่างของสภาพพื้นที่ในห้อง ทำให้ผู้เรียนมีความเป็นส่วนตัวแต่ก็มีระยะพอดีสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ภาพในชั้นเรียนมีสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ มีป้ายประชาสัมพันธ์และป้ายแสดงความรู้ในชั้นเรียนเกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ทำให้ห้องเรียนมีลักษณะเป็นห้องเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และศึกษาด้วยตนเองได้ทุกมุมของห้องเรียน

ในด้านการบรรยากาศทางการเรียนรู้ของครูผู้สอน ลักษณะที่สังเกตได้ประการหนึ่งคือ ถึงแม้จะมีสื่อหรือเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเขียนหรือแสดงข้อมูลการเรียนรู้ แต่ครูผู้สอนจะไม่เน้นเขียนผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แต่เขียนผ่านกระดานเป็นหลัก และในบางชั้นเรียนยังคงมีการเขียนอธิบายความรู้ด้วยกระดานคำอยู่บ้าง ทั้งนี้ในลักษณะการเขียนดังกล่าว ทำให้ผู้สอนสามารถเคลื่อนไหวและอธิบายความรู้ได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องนั่งอยู่กับที่ ทำให้ผู้เรียนมีบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่ตื่นตัวและสนใจในตัวผู้สอนอยู่เสมอ

ภาพที่ 1 บรรยากาศในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา KASHIWA HIGH SCHOOL

นอกจากนี้ KASHIWA HIGH SCHOOL ยังจัดชั้นเรียนในวิชาต่าง ๆ ที่ห้องอาศัยทักษะปฏิบัติ เช่น ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนดนตรีและการขับเพลง ห้องเรียนศิลปะ เป็นต้น ซึ่งการจัดบรรยากาศชั้นเรียนวิทยาศาสตร์นั้น ภายนอกห้องเรียนจะมีการให้ข้อมูลเสริมความรู้วิทยาศาสตร์ผ่านสื่อที่น่าสนใจ โดยมีการใช้ตัวการ์ตูนจากอนิเมชันที่นักเรียนรู้จักและเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน เช่น โดราเอมอน มาใช้เป็นสื่อเพื่อสร้างความสนใจและทำให้เนื้อหาเข้าใจง่าย สามารถศึกษาและทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ ภายในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และคำนึงถึงความปลอดภัยอย่างสูง โดยอุปกรณ์และพื้นที่ทำกิจกรรมได้รับการออกแบบเป็นอย่างดี แข็งแรง ทนทาน ปลอดภัยต่อผู้เรียน และมีความสะอาดเรียบร้อยพร้อมใช้งาน

ภาพที่ 2 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่มีการเสริมความรู้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยและมีชั้นเรียนที่ทันสมัย

ในส่วนของห้องเรียนดนตรีและการขับร้อง มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียน เช่น เป็นห้องเรียนเป็นห้องเก็บเสียงช่วยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมได้อย่างเต็มความสามารถและไม่รบกวนห้องเรียนอื่นโดยรอบ มีเครื่องดนตรีสำหรับการสอนและการฝึกซ้อมในชั้นเรียน เช่น เปียโน ลักษณะห้องเรียนจะเป็นที่นั่งลดหลั่นกันลงมา ทำให้ผู้เรียนเห็นกระดาน สื่อการเรียนรู้ และการสาธิตโดยครูผู้สอนได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้เกิดความพร้อมในการฝึกฝนและพัฒนา

ภาพที่ 3 ห้องเรียนดนตรีและการขับร้อง เป็นลักษณะห้องเรียนเก็บเสียง มีสื่อทางด้านดนตรีเหมาะสม

นอกจากนี้ ห้องเรียนศิลปะของ KASHIWA HIGH SCHOOL มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ศิลปะเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ มีลักษณะชั้นเรียนที่อิสระ เปิดกว้าง และไม่ปิดกั้นความคิดของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีลักษณะการนั่งที่ยืดหยุ่น สามารถเดินชมผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนได้รอบชั้นเรียน บรรยากาศการเรียนรู้เป็นไปอย่างธรรมชาติ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการและได้ลงมือปฏิบัติ มีสื่ออุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทุกคน เช่น กระดานรองเขียนภาพ อุปกรณ์การเขียนและการระบาย

ภาพที่ 4 ห้องเรียนศิลปะที่ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการทำงานศิลปะและการแลกเปลี่ยนร่วมกัน

ในส่วนของการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้นอกชั้นเรียน KASHIWA HIGH SCHOOL ได้มีพื้นที่สำหรับให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลายตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เช่น ห้องสมุด สนามกีฬา หอประชุม เป็นต้น

ซึ่งในแต่ละสถานที่ที่มีลักษณะของการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในทุกที่ทุกเวลา และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

สำหรับห้องสมุดมีการคัดเลือกหนังสือและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีประเภทของหนังสือที่หลากหลาย เช่น การ์ตูน นิยาย สารคดี เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนได้อ่านและเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสนใจของตนเอง มีการจัดมุมหนังสือแนะนำเพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนสนใจอ่านและศึกษา สภาพของหนังสือน่าอ่านและได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี มีบรรยากาศที่เงียบสงบ ไม่เกิดเสียงดังรบกวน

ภาพที่ 5 ห้องสมุดมีหนังสือหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียน

นอกจากนี้ ห้องสมุดยังมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโล่ง มีวิวทัศน์ที่สวยงาม ผ่อนคลาย และมีพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเป็นกลุ่มย่อย สำหรับวิชาที่ต้องอาศัยการค้นคว้าผ่านหนังสือ เช่น วิชาการรวมภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้เรียนเกิดความคล่องตัวในการเรียนรู้และมีสื่อใกล้ตัวสำหรับเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง มีบริเวณที่จัดให้ผู้เรียนได้นั่งอ่านหนังสือหรือศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของแต่ละคน ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในเวลาว่างของผู้เรียน

ภาพที่ 6 ห้องสมุดมีชั้นเรียนย่อยสำหรับศึกษาค้นคว้าและมีพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการอ่าน

ไม่เพียงแต่ห้องสมุดเท่านั้นที่ถูกจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้แต่ยังมีสนามกีฬาและโรงกีฬาที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนร่างกายและออกกำลังกาย ก่อให้เกิดสุขภาวะทางกายและใจที่เหมาะสมสัมพันธ์กัน โดยมีสนามกีฬาหลากหลายประเภท เช่น สนามฟุตบอล สนามกีฬาประเภทลู่วิ่งและลาน สนามเบสบอล สนามรักบี้ สนามเคนโด เป็นต้น ถึงแม้สถานศึกษาจะมีพื้นที่ไม่มากนัก แต่มีการบริหารสถานที่อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนสามารถเล่นกีฬาได้อย่างหลากหลายชนิดในบริเวณพื้นที่และมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและออกกำลังกายอยู่เสมอ เพื่อให้เติบโตอย่างมีสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ภาพที่ 7 สนามกีฬาและโรงฝึกกีฬาที่บริหารพื้นที่อย่างเหมาะสม สามารถเล่นกีฬาได้อย่างหลากหลาย

นอกจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่สำคัญแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนของ KASHIWA HIGH SCHOOL คือ การจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือประสบการณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวไปสู่สังคมภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการให้ผู้เรียนได้ประชุมแลกเปลี่ยนร่วมกับสภานักเรียน ซึ่งเป็นวาระที่กำหนดให้ดำเนินการในทุกภาคเรียน

สภานักเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ สื่อนำเสนอด้วยตนเอง โดยไม่มีครูผู้สอนช่วยเหลือซึ่งเป็นการฝึกการจัดการและการแก้ไขปัญหา และสภานักเรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการประชุมร่วมกับนักเรียนทั้งโรงเรียน ซึ่งมีบรรยากาศที่เป็นทางการ มีการนำเสนอผลการดำเนินงานในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีการนำเสนอข้อมูล ข้อเสนอแนะ และมติต่าง ๆ ให้ที่ประชุมร่วมกันแลกเปลี่ยน วิจารณ์ หรือถกเถียงร่วมกัน

การจัดบรรยากาศในการประชุมดังกล่าว มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมภายนอก ทำให้ผู้เรียนรู้บทบาท หน้าที่ และกติกาทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือถกเถียงกันด้วยเหตุผล โดยปราศจากอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่เป็นกลาง ทำให้เกิดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพสู่สังคมภายนอก

ภาพที่ 8 บรรยากาศการจัดเตรียมสถานที่และการประชุมสภานักเรียน

สรุปแนวทางการนำมาปรับใช้เพื่อความสำเร็จในประเทศไทย

จากการศึกษาดูงานที่ KASHIWA HIGH SCHOOL ทำให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาและยกระดับ “การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้” ซึ่งถือเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะคุณภาพการศึกษาที่ดีย่อมเกิดจากสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนที่ดีเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาภายใต้บรรยากาศทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในทุกมิติ มีสถานที่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมสู่การเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติที่มีคุณค่าและมีความหมาย อันจะนำมาซึ่งผลดีเป็นที่ประจักษ์ต่อการศึกษาและการพัฒนาสังคมในทุกมิติต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา จำปี. (2558). การบริหารจัดการชั้นเรียน. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.sites.google.com/site/darunsitpattanarangsang/sara-na-ru/kar-rakankhunphaph-sthan-suksa>.
- ธเนศ ขำเกิด. (2553). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. มิตรครู, 8(4), 30-35.
- ไพฑูรย์ ศรีฟ้า. (2555). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วรรณชาติ สิทธิชัย. (2554). หลักการจัดการทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2567. จาก http://www.wch.ac.th/business/ap-uploadfile/20130806125317_Tzp8BH.pdf
- แอนนา บรรเทาพล. (2552). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 2 สังกัดเทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.